

Sveriges lantbruksuniversitet
Swedish University of Agricultural Sciences

Fakulteten för naturresurser och
jordbruksvetenskap

Har du glömt att skogen är din vän?

En studie av hur skogen framställs
i två svenska barnböcker

Sabina Mukka

Kandidatarbete 15 hp, institutionen för stad och land
Landskapsarkitektprogrammet, Ultuna
Uppsala 2017

Titel: Har du glömt att skogen är din vän? – En studie av hur skogen framställs i två svenska barnböcker

Engelsk titel: Have you forgotten that the forest is your friend? – A studie of how forest is portrayed in two Swedish children's books

© Sabina Mukka

Handledare: Malin Eriksson, SLU, institutionen för stad och land

Examinator: Ylva Dahlman, SLU, institutionen för stad och land

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet, fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap

Institutionen för stad och land, avdelningen för landskapsarkitektur

Omfattning: 15 hp

Nivå: Grundnivå G2E

Kurs: EX0725, Projekt i landskapsarkitektur

Landskapsarkitekturprogrammet, Ultuna

Nyckelord: barn, barnböcker, natur, relation, skog.

Publiceringsår: 2017

Publiceringsort: Uppsala

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se/>

Skogen

Har du glömt, att skogen är ditt hem,
Att den stora djupa stilla skogen
står och väntar på dig som en vän?
Lämna stadens oro, kom till skogen åter,
Endast så kan du bli hel igen.

Har du glömt, att skogen är din vän?
Myrans vägar under himmelen,
Källan, där det växer upp så ljusa samtal,
Gläntan, där man leker med ett regn,
Är de glömda? Minns du inte dem?

Dikt av Bo Setterlind ur Nefertites visdom och andra dikter, 1968.

Sammandrag

Vi blir påverkade av vad vi läser och upplever, och studier visar att hur vår relation till natur ser ut grundläggs tidigt i livet. I den här uppsatsen undersöks hur skogen framställs i illustrationerna från svenska barnböcker. Att se om det finns något samband i hur kontakten med skogen är och har varit i Sverige. Två svenska böcker valdes ut: Tomtebobarnen av Elsa Beskow och Gittan och gråvargarna av Pija Lindenbaum.

I bakgrunden står det om hur relationen till skogen har sett ut rent historiskt i Sverige, vilken relation barn har till natur samt hur barnboksutvecklingen har sett ut i Sverige. Analysen bestod av Experimental Landscape Analysis (ELA). Illustrationerna analyserades med metoden ELA och visas i resultatdelen. Det är en analysmetod där man utgår från en person eller karaktär och lever sig in i dess uppfattning av omvärlden. Man tittar på hur relationen mellan människor och dess omgivning ser ut och upplevs. I diskussionsdelen förs ett resonemang kring resultatet av analysen samt bakgrunden. Det visar att karaktärerna i böckerna upplever känslor i skogen som man kan koppla samman med hur vi i Sverige har sett på skogen genom århundradena. Böckerna följde även de trender som gick i samhället när de skrevs.

Abstract

We are influenced by what we read and experience, and studies show our relationship with nature is founded early in life. This paper examines how the forest is presented in illustrations from Swedish children's books. To see if there is any connection between how the illustrations present the forest, and how the relationship between Sweden and the forest are and has been through the centuries. Two Swedish books were selected: Children of the Forest by Elsa Beskow and Bridget and the Grey Wolves by Pija Lindenbaum.

In the background you will read about how the relationship with the forest has been through the history of Sweden, what kind of relationship the children have with nature and how the children's book development has been in Sweden. The analysis consisted of Experiential Landscape Analysis (ELA). The illustrations were analysed using ELA method and are displayed in the results section. This is an analytical method in which you use a specific person or character to imagine their views and interpretations of their surroundings. You look at how the relationship between people and their surroundings unfold and perceive. The discussion section presents reasoning about the results of the analysis as well as the literature studies. It shows that the characters in the books experience feelings in the forest that can be linked to how we in Sweden have looked upon the forest over the centuries. The books also followed the trends that went into society when they were written.

Innehåll

Introduktion.....	5
Bakgrund.....	6
Relationen mellan barn och natur.....	7
Barnens tankar om naturen.....	8
Litteratur och barn.....	9
Elsa Beskow – Tomtebobarnen	10
Pija Landenbaum – Gittan och gråvargarna	11
Syfte.....	11
Avgränsningar.....	11
Begreppsprecisering	12
Experiential Landscape Analysis	12
Arbetsgång.....	14
Elsa Beskow – Tomtebobarnen	15
Roligt i skogen.....	15
Rekreativt i skogen.....	15
Skogen är god och full med kunskap.....	16
Skogen är trygg	16
Pija Lindenbaum – Gittan och gråvargarna	17
Skogen är farlig	17
Skogslek.....	18
Modig i skogen	18
Sammanfattning.....	19
Diskussion av resultatet.....	19
Tomtebobarnen	19
Gittan och gråvargarna	20
Metoddiskussion	21
Fortsatta studier.....	21

Introduktion

Jag hade aldrig funderat särskilt mycket på skogen innan jag började studera landskapsarkitektur, den kändes alltid som en så naturlig del av mitt liv. Det var först under mitt andra år på utbildningen jag började förstå att människor relaterade till den på skilda vis. Som norrbottning har jag växt upp med att skogen är ständigt nära. Det var bland annat en plats för oss att leka i under barndomen och springa i som tonåring. Under mina år som cyklande student ut till Ultuna har min favoritnutt på cykelfärden alltid varit biten genom stadsskogen. Kort sagt, mina föräldrar lyckades med sitt mål med skogen, för jag tycker om skogen. Förstå då min förvåning när mina klasskamrater under en gestaltningsuppgift uttryckte att de fann skogen obehaglig...

”Historien om skogen är historien om Sverige” (Hermansson & Olovsson 2014, 9 min in i podcasten)

Ungefär hälften av Sveriges landyta är täckt av skog, så det är nog inte så konstigt att vi i Sverige alltid har haft en nära kontakt med naturen och att många av våra folksagor utspelar sig där (Halldén 2011). Vi beskriver oss ofta som ett naturälskande folk (Halldén 2011). Fransmän och italienarna har sin kultur, engelsmännen sitt imperium, tyskarna sin filosofi och vetenskap (Ambjörnsson 2015). Vi, svenskar har vår natur och allemansrätt (Ambjörnsson 2015). Gunilla Halldén skriver i sin bok *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur* att när vi i Sverige under 1700- och 1800-talet skaffade efternamn, togs inspirationen ofta från växtriiket och vår telefonkatalog är full med referenser till naturen. Vidare skriver hon att det finns många svenska barnböcker där skogen har en central roll. Ofta framställs skogen som en hemlighetsfull plats där sagoväsen hör hemma (Halldén 2011).

Detta arbete kommer att handla om hur skogen framställs i svenska barnböcker. Hur relationen mellan huvudkaraktären och skogen skildras i böckernas illustrationer. Sveriges föräldrar läser mycket för sina barn. Enligt en undersökning från Novus från 2014 läser 73 % av Sveriges föräldrar högt för sina barn dagligen (Sjöström 2014). Det är ett sätt att utveckla språket, att berätta om svåra ämnen och få en liten lugn stund på tu man hand (Stigestad & Stigestad 2010). Det utmanar barnens fantasi och uppmuntrar dem till kreativt tänkande (Stigestad & Stigestad 2010). Vi blir påverkade av vad vi hör och ser, särskilt i de yngre åren och vad vi läser för barnen påverkar i högsta grad deras liv. Läsning är en källa till glädje och en sysselsättning som oftast görs för nöjets skull.

Landskapsarkitekten skapar i sitt arbete bland annat miljöer för barn. Det ligger i vårt intresse, som landskapsarkitekter, att förstå hur barnens relation med skogen är och hur den framställs för att kunna skapa bra och stimulerande miljöer för barnen i dagens samhälle.

Bakgrund

”Svensken älskar natur, ej människor.” (Ekman 2008, s. 24)

I boken *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur* skriver Gunilla Halldén att här i Norden har relationen mellan människorna och skogen alltid varit stark. Hon menar att skogen har varit en källa till virke, bete till djuren, bär att äta och att mycket av den gamla nordiska mytologin och sagovärlden utspelar sig där. Åke Daun skriver i sin bok *Svensk mentalitet* att här i Sverige har naturskildringar genom århundradena dominerat konst och diktvärlden. Skildringar som varit lyriska, eftertänksamma och stilla (Daun 1989).

I boken *Skogen i vårt inre* berättar Johannes Ekman att Sverige tillsammans med Finland har mest skog per invånare i världen och att halva den svenska skogsarean är privatägd, staten äger endast ungefär 10 %. Skogen har en speciell roll i Sverige, då den är en resurs där allmänheten anser sig ha rättigheter (Agnemo 2015). Redan under medeltiden var det runt om i Sverige tillåtet för människor på farande fot att plocka en handfull nötter och att hugga ner träd för att reparera en skada (Stenmyr 2010). Johannes Ekman skriver i sin bok *Skogen i vårt inre* att skogen var stor och tät och att det fanns en fruktan för den och vad den kunde innehålla: skogsrovare, skogstjuvar och skogsdrivare var vanligt förr. Vidare berättar han att under medeltiden kunde en resa från Skåne till Mälardalen ta en månad. Ändå fram till 1700-talet var det oftast byn eller socknen som ägde skogen, då den inte ansågs vara en bristvara ansågs det inte finnas något behov av att reglera användandet eller ägandet av den (Stenmyr 2010).

Man brukar tala om att industrialismens intåg möjliggjorde och orsakade att skogen fick ett mer rekreativt syfte (Stenmyr 2010). Industrialiseringen förde, förutom en förflyttningsvåg från land till stad, med sig att marken i Sverige blev mer privatiserad (Stenmyr 2010). En ny stor befolkningsgrupp, stadsbor, som inte längre var beroende av naturen för att överleva växte fram (Stenmyr 2010). En befolkningsgrupp som ville men inte hade tillgång till natur bakom husknuten (Stenmyr 2010).

”I kärleken till naturen fann sekelskiftets svenskar en möjlighet till att formulera en nationell gemenskap, som sades vara höjd över klassgränserna och politiska konflikter. Det är under denna period som många av de landskapstyper vi idag uppfattar som typiska svenska, laddas med känslor och blir en del av en nationell symbolvärld.”

(Andersson & Drunker 2008, s. 62)

Mycket av den nationella gemenskap vi i Sverige känner till skogen har sitt ursprung i den propaganda som spreds under sekelskiftet (Stenmyr 2010). Fosterlandskänsla, hembygdsromantik och goda borgerliga ideal (Stenmyr 2010). Skansen och Nordiska museet öppnades till exempel under denna epok, vilket säger en del (Stenmyr 2010). Man skulle känna stolthet för den svenska kulturen (Stenmyr 2010). Det var under denna period många föreningar och organisationer med utgångspunkt i natur- och friluftsliv grundades (Stenmyr 2010). Till en början var dessa aktiviteter mestadels endast för borgare, men efter några årtionden hade det blivit en folkrörelse (Stenmyr 2010). Myndigheterna var oroliga över hur folket skulle använda den nyvunna frihet de hade fått när arbetsdagarna hade reglerats

och blivit kortare (Stenmyr 2010). För att förhindra att arbetarna skulle sysselsätta sig med så kallade destruktiva aktiviteter, såsom krogbesök, uppmuntrades folket att röra på sig, bilda sig och utvecklas (Stenmyr 2010). Naturen sågs som en resurs för att inspirera till de aktiviteterna, så för att möjliggöra att arbetarna gjorde detta behövdes naturen göras tillgänglig, vilket den senare blev i och med allemansrätten (Stenmyr 2010). Den svenska versionen av allemansrätten är unik i världen med sina generösa lagar för befolkningen (Stenmyr 2010). Vår tradition av friluftsliv, vars ord inte riktigt har någon motsvarighet på andra språk, säger ganska mycket om den Svenska kontakten med naturen (Beery 2013). När vi har försökt definiera ordet blir det ofta förklarat som: glädje att vara i naturen, rekreation, själv eller med andra, känna harmoni och kontakt med naturen, få och ha en personlig relation med naturen (Beery 2013). Det är en del av grundskolan i och med friluftsdagar (Beery 2013).

Numera bor mer än var femte svensk i en storstad, men trots det visar en undersökning av skogsindustrierna från 2013 att 61 % av de tillfrågade tillbringar tid i skogen minst en gång i månaden (Flygare 2013). En annan undersökning visar att en vuxen svensk i genomsnitt besöker en skog 1 gång i veckan under barmarkstiden (Agnemo 2015). Maja Agnemo skriver i sitt examensarbete *Skogen i våra hjärtan* att fyra av fem svenskar anser att det är nödvändigt för livskvaliteten att vara ute i naturen. Gunilla Halldén påstår dock i sin bok *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur* att det finns studier som visar att människor har en tendens att överdriva sin skogskontakt. Hon menar att det är så positivt förankrat att vistas i skogen, så även fast man inte i praktiken tillbringar särdeles mycket tid där, vill man ge sken av att göra det.

Ronny Ambjörnsson skriver i sin bok *Den hemliga trädgården* att skogen är farlig och samtidigt lockande, en kombination som gör den till en naturlig miljö för äventyr av olika slag. Han menar vidare att det är i skogen man hittar sig själv och att skogen samtidigt är farlig och sanningens hemvist. I skogen visar sig allt som det är, skriver Ambjörnsson (2015), och i många gamla berättelser får skogen ofta representera frihet, med en baksida i form av fara och hot (Ambjörnsson 2015).

Relationen mellan barn och natur

Gunilla Halldén skriver i sin bok *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur* att man ända sedan 1800-talet har man kopplat samman tanken om den goda barndomen med naturen. Hon menar att visserligen har orsakerna ändrats genom åren, men tanken har bestått. Barn har setts som oskuldsfulla och gudomliga, skriver Halldén (2011). De är opåverkade av kulturen och är därför mer som oskrivna blad jämfört med vuxna, som i hög grad genom sina levnadsår blivit påverkade av sina erfarenheter (Halldén 2011). Halldén (2011) menar att det troligen är därför naturen och barndomen är så starkt sammankopplade. Barnen är fulla av liv och likaså är naturen, skriver Halldén (2011). Hon menar att de är oberäknliga, spontana och svåra att styra. Halldén (2011) påstår att de symboliserade ett naturtillstånd, en frihet och gränslöshet som går förlorat då vuxenlivet tar vid.

Det pratas och skrivs en del i dagstidningarna om att kontakten med skogen har förändras i Sverige (Halldén 2011). Förut hade svenskar en större vana att vistas ute i skogarna, numera är natur- och skogskunskaperna sämre (Halldén 2011). Fler och fler människor uppsöker vård efter att ha ätit något olämpligt i skogen, grillandet på stenblock ökar, med mera (Stenmyr 2010). Föräldrar vill inte längre

släppa ut sina barn själva i skogsområden, oavsett om de ligger i anslutning till hemmet (Halldén, 2011). I förskolan fortsätter man dock prioritera att göra utflykter till naturområden, där barnen får leka och upptäcka (Halldén, 2011). Troligen sitter det fortfarande i att frisk luft ger robusta barn och att det är viktigt att barn har en nära relation till sina naturmiljöer (Halldén, 2011). Maria Wiklund skriver i sitt examensarbete *Skogen som lekarena – En småskalig studie om leken i skogen utifrån några barn och deras lärares perspektiv* att förskolelärare hon intervjuat konstaterat att barnens lek blir mycket mer kreativ vid utomhuslek, inga färdiga lösningar finns tillhands och att skogen är full av material. Kort sagt: kreativiteten kan stärkas genom vistelser i skogen. Utifrån intervjuer med barn på förskola angående lekar i skogen fann Maria Wiklund (2007) att lekar i form av rollspel var särskilt populärt i skogsmiljöer. Denna lek i kombination med andra lekar verkar visa tecken på att skogen uppmuntrar till sociala samspel och samvaro mellan barn (Wiklund, 2007). Gunilla Halldén skriver i sin bok *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur* att dagens föräldrar lägger stor vikt vid att barnen ska få tillgång till att leka utomhus, då det anses vara positiv effekt på hälsan samt lugnar ner barnen. Vidare påpekar hon dock att utomhus är inte samma sak som att leka i naturområden.

Miljöpsykologer anser att starka naturupplevelser hos barn skapar ett större miljömedvetande som vuxen och att det därför är av yttersta vikt att vi ger barn positiva naturupplevelser (Halldén, 2011). Maja Agnemo skriver i sitt examensarbete *Skogen i våra hjärtan*, att hur vår relation till natur ser ut grundläggs tidigt i livet och att vi präglas av de områden vi besöker och har runt omkring oss i barndomen. Hon menar att positiva upplevelser av en sorts miljö under barndomen ger ofta upphov till omedvetna positiva känslor för den miljön i vuxen ålder. Forskning visar att relationen till naturen under barndomen är betydelsefull för att skapa en samhörighet med naturen (Agnemo, 2015).

Patrik Grahn och hans medarbetare vid Lantbruksuniversitetet i Alnarp visar i en studie om förskolgårdar att de gårdar som fungerar bra, det vill säga inspirerar och stimulerar till kreativ lek samt minskar konflikter mellan barnen och stress hos individuella barn, är sådana gårdar som innehåller någon typ av naturmark (Halldén, 2011). De psykologiska studierna som de bygger på och som de menar förklarar utfallet de fått i sina studier, visar att naturmiljöer är resurser för återhämtande samtidigt som de är stimulerande för barn (Halldén, 2011). Vidare visar studier att utomhusvistelse i naturmiljöer medför en rad olika positiva hälsoeffekter, såsom bra rörelsemetodik (Wiklund, 2007).

Barnens tankar om naturen

Barn tillbringar en stor del av sitt liv utomhus, vare sig de växer upp i större eller mindre kommuner, men det finns väldigt lite skrivet om hur barn i åldern 3-8 år känner för skogen. Det som skrivs handlar oftast om lek utomhus eller naturen som helhet, inte definitivt just skogen.

Gunilla Halldén påstår i sin bok *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur* att det finns regionala skillnader i hur barn ser på naturen. Hon skriver att så kallade villabarn anser närheten till naturen som någonting positivt, medan barn som växer upp i miljonprogramområden ofta brukar anse naturen som någonting mindre positivt. Vidare berättar hon att studier visar att föräldrarnas förhållningssätt till naturen påverkar barnen och deras relation till naturen. Halldén menar att om föräldrarna är ängsliga och ser faror i naturen blir barnen mer

försiktiga. En allt för tunn klädsel kan skapa negativa upplevelser av att vara utomhus under de kallare månaderna (Halldén, 2011).

I Gunilla Halldéns bok *Barns tankar om ekologiska processer* från 1994 har Halldén intervjuat barn om deras tankar angående blommor och växter, hur de fungerar och vad de är till för. Nedanför följer några citat från boken.

”Det är först då det lilla fröet slår ut i marken som det förökar sig precis som om människorna föder barn, så är det celler som hela tiden växer upp.”

(Helldén 1994, s. 65)

”För det ser lite tråkigt ut om det bara är blad hela tiden och så. Det blir mycket gladare på något sätt med blommor på.”

(Helldén 1994, s.65)

”Ja, för att då... Ja, vad ska man säga. Den blir mer omtyckt, så blir den mer plockad. Det blir hundkäxen. Fast om det bar hade varit blad, så skulle det ju inte vara fint. Så då skulle man ju inte tyckt om den så.”

(Helldén 1994, s. 66)

Rent generellt kan man säga att barn verkar tro att växterna är till för människan, och att växterna vill behaga och bli omtyckta av oss eller att de vill göra sig bättre än andra växter, nästan som en tävling. Tankarna om lövfällning är att bladen blir ”mogna” och faller av, att de inte har nog mycket muskler att hålla sig kvar på grenen. För att förstå sig på naturen använder sig barn ofta av antropomorfistiska egenskaper. Direkta associationer för växterna till människor, personliga egenskaper.

Litteratur och barn

Läsning ger tillgång till andra världar och upplevelser. Det skapar en förståelse för andra människor som andra saker oftast inte kan ge. Ett av många medel för barn att utvidga sitt sätt att tänka, hur de uppfattar världen, förmåga till empati. I läroplan för förskolan (Lpfö 98) kan man läsa att böcker är en viktig del av undervisningen eftersom den bidrar till barns förståelse för sin omvärld, förståelse för andra människor och sig själv.

I boken *Barnlitteraturanalyser* skriver Maria Andersson och Elina Druker att Sverige har haft några guldåldrar inom svensk barnlitteratur och att den första brukar man säga var under sekelskiftet 1900. Det var då Selma Lagerlöf, Laura Fitinghoff och Elsa Beskow var aktiva, skriver Andersson och Druker (2008), och de gynnades av att den framväxande nationalismen som under 1800-talets senare hälft började efterlysa fler svenska böcker (Andersson & Druker 2008). Litteratur som idealiserade hemmet och hemlandet med vardagsnära, idylliska berättelser (Andersson & Druker, 2008). Talesättet borta är bra, men hemma är bäst kunde inte varit mer träffande. Andersson och Druker (2008) menar att förhoppningen var bland annat att stärka fosterlandskärleken och uppfostra barnen i rätt anda. Under 1900-talets mitt kom en ny synvinkel in i barnlitteraturen, från att berättarperspektivet i mångt och mycket varit allvetande började böcker skrivas

från barnets perspektiv (Kallin & Jonasson, 2013). Detta innebar att barnböckerna inte fick samma centrala roll i uppfostringen (Kallin & Jonasson, 2013).

Andersson och Druker (2008) skriver i sin bok Barnlitteraturanalyser att under 1900-talet exotifierades ofta omvärlden i barnlitteraturen och att det exotiska lyftes fram som en motpol, som oftast var negativt. Vidare skriver de att under de senaste femtio åren har den etniska och kulturella mångfalden ökat i Sverige, och detta har lämnat avtryck i litteraturen. De menar att förändringen må inte ha skett med samma framfart hos barnlitteraturen som inom andra genrer, men att förändringar har skett. Oftast tas mångkulturen fram i berättelserna i form av kulturkrockar och andra problem (till exempel hur olika kulturer förhåller sig till angående kropp och kön) (Andersson & Druker 2008). Andersson och Druker (2008) menar att det är viktigt att vissa problemställningar får komma upp till ytan och diskuteras men det har en baksida av att det traditionella svenska fortfarande anses normativt.

”Sverige må ha blivit ett mångkulturellt samhälle, men frågan är om mångkulturen ännu har blivit en del av eller förändrat definitionen av det svenska.” (Andersson & Druker 2008 s.68)

Barn blir oftast introducerade till barnböcker genom vuxna och barnböcker är skriva av vuxna för barn (men vänder sig i mångt och mycket även till vuxna), det uppstår ofta en problematik, därför barn i barnböcker oftast får representera den idé författaren, en vuxen, har om barndomen (Andersson & Druker 2008). Det är viktigt att ha det i åtanke när man läser barnboks litteratur (Andersson & Druker 2008). För det är de vuxnas idé om barndomen som representeras, inte barnens egna idéer om sin egen barndom (Andersson & Druker 2008). Barnböcker innehåller jämfört med skönlitterära vuxenböcker ofta någon form av moral, man vill framföra etik och värderingar som ska påverka och forma barnen (Svenska Barnboks Institutet, 2015).

Barnboks försäljningen har ökat kraftigt de senaste två åren, troligen som ett direkt svar av de dåliga svenska resultaten på PISA undersökningarna (Kultur, 2015). Mer och mer barnböcker ges ut, men enligt bibliotekarier är kvalitéerna varierande, enligt dem håller många inte måttet (Kultur, 2015). Sverige är traditionellt sett ett starkt barnboksland (Kultur, 2015). Forskare anser att böcker har gått från konstnärligt till ett mer pedagogiskt verktyg och att barnboken som litterär kvalitet har börjat försvinna (Kultur, 2015). Samtidigt har bilderna i böckerna fått en högre konstnärlig kvalitet, då det numera ofta är människor med examen inom konst som gör bilderna (Svenska Barnboks Institutet, 2015).

Elsa Beskow – Tomtebobarnen

I en intervju med Elsa Beskow nämnde hon detta som huvudorsaken till att hon hade skrivit boken *Tomtebobarnen*:

”Min avsikt med denna bok är ju att rycka barnen med mig till skogen, att få dem att älska dess mossor och bark och stenar, att liksom få dem att känna lukten av kåda och barr och den mjuka mossan under fötterna”

(Westin 2008, s. 169)

I boken *Barnlitteraturanalyser* berättar Maria Andersson och Elina Druker att boken *Tomtebobarnen* är skriven under den nationalromantiska eran som präglade 1900-talets början. De skriver att man under den eran bland annat ville att de svenska barnen skulle få läsa om miljöer och traditioner de kände igen, istället för okända levnadsförhållanden. De påstår att i Elsa Beskows böcker framställs en natur och ett folkhem som liknar Sveriges, fast i en förskönad form. Skogen blir levande och magisk när huvudkaraktärerna sysselsätter sig med vardagsting, men det sker på ett idylliserande vis (Andersson & Druker 2008). Andersson och Druker (2008) menar att böckerna skapar en illusion om det rena svenska och den lyckliga, lustfyllda och oskuldsfulla barndomen. Vidare menar de att även om Elsa Beskows böcker inte är öppet patriotiska framstår välden i böckerna som den bästa av alla världar. Många av hennes böcker framställer årstidsväxlingarna, ett ypperligt exempel på det är just *Tomtebobarnen* (Andersson & Druker 2008). Naturen hyllas i hennes böcker (Halldén, 2011).

Pija Lindenbaum – Gittan och gråvargarna

Gittan och gråvargarna är en barnbok som utkom 2003 av Pija Lindenbaum. Pija, vars efternamn Lindenbaum även det hänvisar till skogen, Lind och Baum som syftar på skog efter det tyska ordet Baum (Andersson & Druker 2008). Andersson och Druker (2008) menar att boken *Gittan och gråvargarna* kom ut i en tid då det efterfrågades mer böcker med starka flickor som huvudkaraktär och att det är en modern rödluvansaga.

Syfte

Syftet med den här studien är att undersöka och förstå hur naturen/skogen framställs i svenska barnböcker, att undersöka hur och om olika epokers natursyn i Sverige speglas i barnboksillustrationer. Studien kommer att besvara frågeställningen:

Hur framställs naturen/skogen i illustrationerna från de svenska barnböckerna Tomtebobarnen av Elsa Beskow och Gittan och gråvargarna av Pija Lindenbaum?

Avgränsningar

Uppsatsen behandlar två svenska barnböcker för åldern 3-6 år. Åldersgruppen har inte lärt sig läsa och illustrationerna är det som står i huvudfokus i böckerna. I denna ålder finns det ingen direkt skillnad i könsval av böcker (Persson, A. 2013).

De valda böckerna är: *Tomtebobarnen* av Elsa Beskow (1905) och *Gittan och gråvargarna* av Pija Lindenbaum (2000). Dessa böcker är utvalda för att varje enskild bok är skriven och illustrerad av samma person och utgivna under olika tidsepoker. Huvudkaraktärerna kommer i hög grad i kontakt med skogen genom hela boken. De är även populära barnböcker bland dagens barn och var ytterst populära när de utkom.

Begreppsprecisering

Begreppen skog, natur och relation återkommer genom hela arbetet, för att förtydliga innebörden av begreppen utvecklas innebörden här.

Definitionen av skog enligt ordboken på nationalencyklopedin är: större område som är (tätt) bevuxet med träd vilt el. planterat.

I detta arbete kommer jag att definiera det lite annorlunda, detta på grund av att illustrationer från till exempel Tomtebobarnen oftast inte har med hela träd i sina bilder och därför inte kan innefattas i ett större område. Därför definieras ordet skog här som en illustration som innehåller träd eller någonting annat som biotopen blåbär-, lingon- och granskog omfattar.

Med ordet natur avser jag den utomhusmiljö som karaktärerna i boken vistas och med begreppet relation avser i detta arbete relationen som barnen/huvudkaraktärerna har till naturen och skogen. Hur de uppfattar, relaterar och påverkas av denna.

Metod

För att förstå hur skogen framställs i barnböcker har jag utgått från huvudkaraktärerna och gjort analyser hur de upplever och interagerar med naturen. Metoden jag har använt mig av är ELA, Experiential Landscape Analysis. Båda böckerna analyserades och särskilt bilder där huvudpersonerna interagerar med skogen. Jag anser att det var en passande analysmetod då den visar hur människor upplever landskapet omkring sig när de vistas i det. Fokus i arbetet ligger på att analysera illustrationerna, texten används endast som ett komplement. Varje bok redovisas individuellt i resultatdelen, tematiskt genom de olika sortens relationer som kunnat definieras under analyskedet.

Här presenteras metoden jag har använt mig av, Experiential Landscape Analysis (ELA), för att utföra undersökningen. Först presenteras en bakgrund till metoden och dess terminologi samt de symboler jag har använt mig av och hur jag har använt dem. Under rubriken "Arbetsgång" beskrivs sedan hur jag praktiskt gick till väga.

Experiential Landscape Analysis

Experiential Landscape Analysis (ELA) är en analysmetod där man utgår från en person eller karaktär och lever sig in i dess uppfattning av omvärlden, människorna i den och den offentliga miljön den vistas i. Det är oftast det sociala framför det fysiska som står i fokus, subjektiva intryck och tankar om platser värderas. Metoden är framtagen av landskapsarkitekterna Kevin Thwaites och Ian Simkins. Det är en analysmetod som förespråkar att man är på platsen, så att man kan använda alla sina sinnen för att få en så bra uppfattning om platsen som möjligt. På grund av att jag ska analysera illustrationer och inte en fysisk plats fick jag försöka så gott det gick att leva mig in i bilderna.

” [...] and because of the human subjectivity involved, one person’s experimental landscape will not be the same as another’s. A person’s experimental landscape is uniquely their own.” (Thwaites & Simkins 2007, s. XV)

”Human experience must be given greater prominence in how we understand outdoor places and how we make new ones.” (Thwaites & Simkins 2007, s. xxiii)

Det är en metod som tittar på människans upplevelser av omgivningen i rumsliga dimensioner. Hur relationen mellan människor och dess omgivning ser ut och upplevs. Rummens utseende anses mindre relevant än den sociala aspekten, för det är trots allt vad människor gör på ett utrymme som gör det utrymmet till ett rum. Både detaljer och den stora helheten av en plats analyseras, vilket gör ELA till en metod som kan användas oavsett vilken skala som ska behandlas. Thwaites och Simkins tar upp fyra huvudbegrepp av rumsliga upplevelser som kategoriserar och står i grund till analysen: Area, Direction, Transition och Centre, fritt översatt till område, riktning, övergång och mittpunkt. Sedan tillkommer även en del underkategorier av dessa huvudbegrepp.

Mittpunkt: en plats som man har gett ett värde på grund av de känslor eller upplevelser de ger upphov till. Delas in i tre underkategorier.

- Restorative places/ rekreativa platser: platser att dra sig tillbaka till för att undvika stimuli.
- Social interaction and territoriality/ socialt samspel: en plats man går till för att få interagera med andra människor.
- Social imageability/ social föreställbarhet: platser av extra värde, på grund av fysiska eller sociala värden som är tillfredställande att besöka och besöks frekvent.

Riktning: kontinuitet som ger ditåt-känsla, en dragningskraft och framtida möjligheter. Delas in i de två underkategorierna:

- Movement/rörelse: orientering genom rörelse. För att människor lättare ska kunna orientera sig när de rör på sig behöver de någon form av stimulering, såsom att vägar/stigar är kurviga eller böjer sig.
- View/vy: objekt, vyer som hjälper människor att med sina sinnen navigera sig i omgivningen.

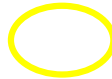
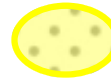

Övergång: en fysisk eller känslomässig förändring i landskapet, ofta platser där val behöver göras, där pauser för reflektion sker. Delas in i fyra underkategorier.

- Threshold/tröskel: abrupta övergångar, plötsliga fysiska förändringar i exempelvis material, textur, färg, form och riktning.
- Corridor/korridor: en övergång med en graduell förändring över en tid, något man passerar som länkar ihop två eller fler utrymmen, har oftast inga direkta kvalitéer i sig själv.
- Segment/segment: övergångar som länkar samman två utrymmen, men som har kvalitéer i sig själv.
- Ephemeral/kortvarig: starka övergångar i landskapet som inte är permanenta, till exempel sol till skugga, blött till vått och så vidare. Kan

även vara säsongsbundna förändringar, som bladknoppar som slår ut, hur deras färg förändras och hur de sen faller till marken.

Område: ett specifikt område som skapar en känsla av sammanhang och inneslutning. Består av en underkategori, tematisk kontinuitet. Ett område kan uppfattas så att det ägs av någon, men även vara hel- eller halvprivat, alternativt hel- eller halvoffentlig.

ELA-metoden redovisas på en karta över området som ska analyseras med olika symboler som representerar de olika rumstyperna och deras underkategorier, se figur 1. Alla underkategorier användes inte i analyskedet, men för att få en bra överblick i analysmetoden togs de därmed upp.

Huvud- begrepp	Underkategorier	Symbol Positiv känsla	Symbol Negativ känsla
Mittpunkt	Rekreativa platser		
	Socialt samspel		
	Social föreställbarhet		
Riktning	Rörelse		
	Vy		
Övergång	Tröskel		
	Korridor, segment och kortvarig		
Area	Tematisk kontinuitet		

Figur 1.

Arbetsgång

ELA-metoden redovisas vanligen med en karta över det analyserade området påritat med olika symboler som representerar de olika rumstyperna. Jag kommer att läsa igenom böckerna och analysera de bilder där barnen interagerar med natur och skogsområden. Bilderna kommer därefter att analyseras med ELA-metoden. För att få en djupare förståelse för vad det är som händer i bilderna läses även texterna till böckerna som komplement för att förstå vad det är som händer i bilder.

Resultat

I detta avsnitt redovisas resultatet av ELA-analysen som gjorts på Elsa Beskows bok Tomtebobarnen och Pija Lindenbaums bok Gittan och gråvargarna. Varje bok tas först upp enskilt med analyser av ett antal bilder från vardera bok. Sju olika sorters relationer till skogen har under analyskedet definieras.

Elsa Beskow – Tomtebobarnen

Tomtebobarnen handlar om en tomtefamilj som bor under en stubbe i Linnungskogen. I boken får man under ett år följa familjen i deras vardag. Hur de går i skolan, vad och vilka de leker med och hur de hjälper till i hushållet. Boken utkom första gången 1910 och är skriven och illustrerad av Elsa Beskow. Boken är 33 sidor lång och innehåller sammanlagt 33 bilder, varav 17 är färgbilder, jag analyserar 7 av dessa bilder. Genom boken sker en övergång, ephemeral/kortvarig, en säsongsförändring, från sommar till vår. Boken tar plats i tall och granskog, så kallad lingskog.

Roligt i skogen

Skogen är full av äventyr! Tomtebobarnen har många vänner bland skogens djur och tillsammans hittar de på mycket roligt.

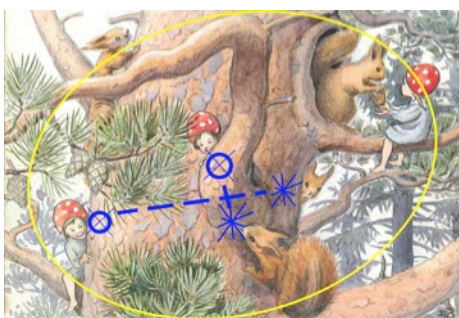

Bild 1.

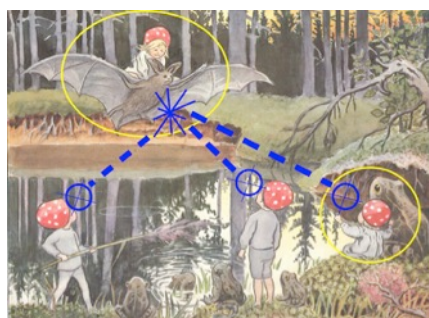

Bild 2.

Bild 1. Tomtebobarnen leker med ekorrar.

En positiv social mittpunkt dit barnen får för att få leka med ekorrarna, positivt samspel. De tittar och kikar efter varandra när de gömmer sig. Positiva vyer när barnen tittar och interagerar med ekorrarna.

Bild 2. Tomtebobarnen flyger på en fladdermus och socialiserar med grodorna. Vid en insjö leker och pratar tomtebobarnen med grodor. Ett av tomtebobarnen får flyga på en fladdermus, medan de andra tomtebobarnen tittar på. En positiv socialt samspel att få flyga, så spännande det är! Positiv vy mot flygandet, då det gör de andra barnen glada. Ett av tomtebobarnen sitter och pratar med en groda, positiv socialt samspel. Fast vissa djur är fula att se på är de snälla. Djur är spännande och snälla.

Rekreativt i skogen

Efter lek och stöj är det bra att ta det lugnt. I skogen finns det utrymme för allt.

Bild 3.

Bild 3. Tomtebobarnen njuter vid en bäck.

Ibland gör allt lekande att man blir trött. Tomtebobarnen tycker om att ta det lugnt vid bäcken. Doppa händer och fötter i bäcken, lukta på blommorna ger positiva vyer och upplevelser av naturen och ger rekreativ fördel för tomtedötor.

Skogen är god och full med kunskap

Finns mycket att lära sig av och i skogen. Full av kunskap som är värd att bevara och lära sig. Här finns det mycket att äta och ta tillvara på och tomtedötor får både lära sig om det och hjälpa till.

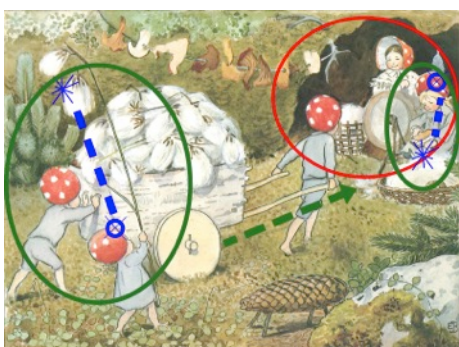

Bild 4.

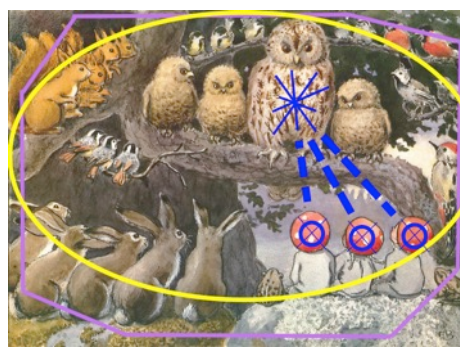

Bild 5.

Bild 4. Plocka ängsull och tova.

Tomtebobarnen får hjälpa till att förbereda sig inför vintern. Ängsull ska plockas och dras hem för tova. Det är kul att hjälpa till att bära ull ger en positiv vy och rekreativ fördel. Att tova är kul, en positiv vy och rekreativ fördel. En positiv rörelse att dra vagnen full med ull hem till hemmet, som är en positiv social föreställbarhet.

Bild 5. Gå i skola hos kloka ugglemor.

Hos ugglemor blir man klok som en bok. Skolan är en speciell plats, innesluten av trädgrenar och stenar. Alla får plats i denna sociala mittpunkt, ett samspel. Tomtebobarnen ger sin fulla uppmärksamhet mot ugglemor.

Skogen är trygg

I skogen finns hemmet och inget att frukta.

Bild 6.

Bild 7.

Bild 6. Familjen tar skydd hemma från regnet.

Hela tomtefamiljen är samlad i hemmet, en positiv mittpunkt på alla sätt och vis. Trygghet, socialisering och återhämtning, en plats med extra värde. Positiv socialt samspel och social föreställbarhet. Här sitter mor och far och arbetar. Ett hem under ett träd, inneslutet av mossor och rötter, ett positivt område för hela familjen.

Bild 7. Vinter i hemmet.

Under vintermånaderna lyssnar tomtebarnen på sagor till sprakande ved. Mysig kvällsstund med familjen i hemmet. Rekreation fördel och positivt socialt samspel i hemmets trygga vrå. En plats som är viktig, positiv social föreställbarhet. En plats för sammanhang som är inneslutet från omvärlden.

Pija Lindenbaum – Gittan och gråvargarna

Gittan och gråvargarna handlar om Gittan, en flicka som vågar nästan ingenting. Hon blir bortglömd i skogsbrynet av sitt dagis och tillbringar natten i granskogen. I mörkret träffar hon på en vargflock som hon blir vän med och efter det vågar hon allt! Boken utkom för första gången år 2000 och är skriven och illustrerad av Pija Lindenbaum. Boken är 40 sidor lång och innehåller sammanlagt 26 bilder, alla i färg, jag analyserar 7 av dessa.

Författaren använder sig mycket av färg för att visa övergångar mellan olika sorters lek. Skogen är mörk och kall när Gittan tveksamt traskar genom den, men när hennes känslor blir annorlunda och hon börjar tycka om omgivningen förändras färgerna och blir varma.

Skogen är farlig

Gittan är en nervös flicka och världen är så stor, så mycket hemskt kan ske.

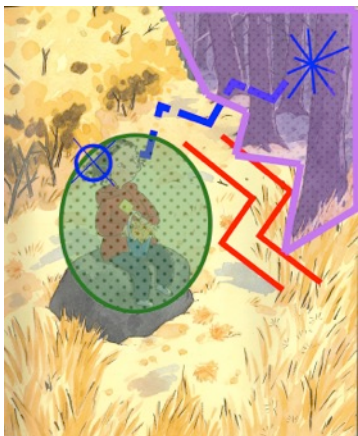

Bild 9.

Bild 10.

Bild 9. Gittan sitter på sten och sneglar på skogen.

Gittan blir bortglömd kvar av förskoleläraren. Nervöst sätter hon sig på en sten för att vänta på att någon ska finna henne. Hon tittar besvärat mot skogsbrynet, vyn och rekreativa fördelen blir därför negativ, då hon inte tycker om att vara där.

Skogen känns ovälkomnande med sin mörka framtoning, skilt från området där Gittan sitter, en tröskel mellan de två områdena. Skogsbrynet är en area som särskiljer sig från omgivningen, en area som ger negativ framtoning.

Bild 10. Gittan går genom den mörka skogen.

Gittan går vilse i skogen och känner sig rädd. Platsen ger henne en negativ rekreativ fördel, då hon inte tycker om att vara där. Skogen är stor och Gittan är väldigt liten.

Skogslek

I skogen finns mycket att hitta på, speciellt när man har lekkamrater.

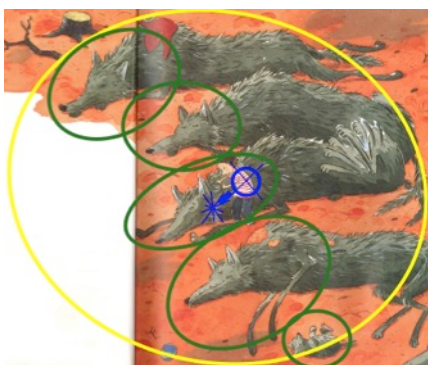

Bild 11.

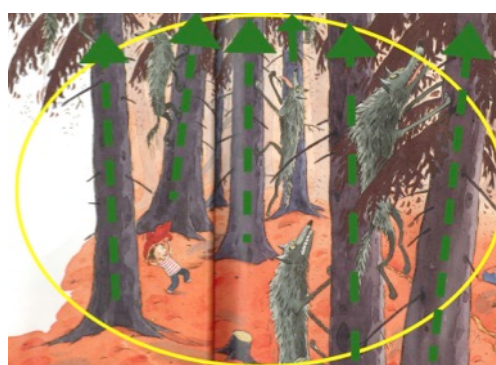

Bild 12.

Bild 11. Gittan leker sjukstuga med gråvargarna.

Lekkamrater är roligt! Gittan leker sjukstuga med gråvargarna och kliar dem. Gittan tycker det är kul att klia, en positiv vy som ger rekreativ fördel hos alla gråvargarna. Tillsammans har de roligt, ett positivt socialt samspel.

Bild 12. Gråvargarna klättrar i träd.

Gråvargarna klättrar upp i träden, en positiv rörelse då Gittan blir väldigt glad. Ett positivt socialt samspel då de tycker det är roligt.

Modig i skogen

Gittan, flickan som vågar nästan ingenting försvinner och fram stiger modiga Gittan.

Bild 13.

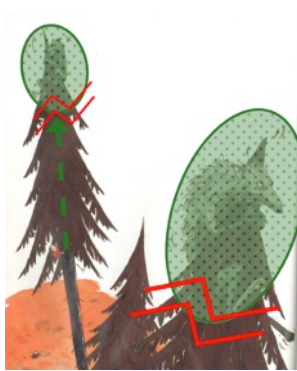

Bild 14.

Bild 15.

Bild 13. Gittan på förskolan.

De andra barnen på förskolan klättrar upp på lekstugetaket, men inte Gittan för sådant är farligt. De andra barnen upplever ett positivt socialt samspel då de leker med varandra. Vyn och sociala samspelet blir negativt för Gittan, då hon inte mår bra av situationen som innebär en exkludering från de andra barnen, eftersom hon inte vågar klättra och stoja.

Bild 14. Att finna mod.

Gråvargarna vågar inte klättra ner från trädtopparna, de ger dem en negativ rekreativ fördel då de inte alls trivs däruppe. Negativa trösklar mellan mark och topp, en skiljelinje som de inte kan ta sig förbi. Gittan klättrar med säkerhet upp och hjälper dem ner. En positiv rörelse uppåt, då Gittan ej är rädd.

Bild 15. Tillbaka på förskolan.

Gittan är tillbaka på förskolan och nu vågar hon klättra på lekstugetaket. Hon är glad och upprymd och det ger henne en positiv rekreativ fördel.

Sammanfattning

Sju olika sortens relationer till skogen har under analysskedet definieras. Dessa är: roligt i skogen, rekreativt i skogen, skogen är god och full med kunskap, skogen är trygg, skogen är farlig, skogslek och modig i skogen. I illustrationerna kan man se att i kontakt med skogen upplever karaktärerna många positiva fördelar. Det är en plats där man finner vänner, leker och utvecklas.

Diskussion

Här presenteras uppsatsens syfte i relation till resultatet tillsammans med mina egna reflektioner. Därefter diskuteras valet av metoder, hur den valda metoden fungerat samt hur avgränsningarna i arbetet kan ha påverkat resultatet. Slutligen skriver jag om vad man skulle kunna titta vidare på i framtiden.

Diskussion av resultatet

Syftet med den här studien var att undersöka och förstå hur naturen/skogen framställs i svenska barnböcker, att undersöka hur och om olika epokers natursyn i Sverige speglas i barnboksillustrationer. Besvara frågeställningen:

Hur framställs naturen/skogen i illustrationerna från de svenska barnböckerna Tomtebobarnen av Elsa Beskow och Gittan och gråvargarna av Pija Lidenbaum?

Tomtebobarnen

I boken Tomtebobarnen av Elsa Beskow framstår det som att tomtebobarnen verkar bo i den allra bästa av världar (Andersson & Drunker, 2008). Skogen finns här för dem och har allt de kan tänka sig behöva. Vänner i överflöd, platser att vila på, kunskap och äventyr bakom varje träd. ELA-metoden visar att det i lingonskogen finns rekreativa fördelar, viktiga och speciella platser, socialt samspel och spännande vyer för tomtebobarnen. Det är deras hem där de har rätt att

gå vart de vill, äta vad de vill. Tomtebobarnen tvekar inte gällande deras rättigheter i skogen, det är deras hem. De, liksom vi, anser oss ha rättigheter i skogen (Agnemo, 2015). Mycket i boken går att härleda till de trender som gick i samhället under den tiden boken skapades, nationalromantiken (Stenmyr, 2010). Det är kul att plocka bär och vara ute i naturen, vår natur innehåller allt vi kan tänkas behöva och vi bor i den bästa av världar (Stenmyr, 2010). Man skulle nästan kunna kalla det skogsromantik, då det i boken inte händer någonting farligt i skogen, det är endast en plats med positiva fördelar. Det finns många värderingar i böckerna, såsom att kunskap är viktigt och kul, det är roligt att vara ute i skogen och att skogen är trygg, ingenting du behöver frukta. Värderingar som rent historiskt funnits länge i Sverige, då vår relation till skogen rinner djupt. Tomtebobarnen får gå vart de vill, tomtefar och tomtemor låter tomtebobarnen göra vad de känner för, ingen plats i skogen är bortom deras räckhåll. Boken spär inte på, men arbetar inte heller emot barnens tro att naturen är gjord för dem (Halldén, 2011). Tomtebobarnen får sina behov tillgodosedda och upplever sällan negativa känslor i naturen.

Gittan och gråvargarna

I boken Gittan och gråvargarna av Pija Lindenbaum visar ELA-metoden att det i granskogen finns rekreativa nackdelar och fördelar, socialt samspel, positiva rörelser och spännande vyer. Det är i skogen Gittan finner sitt mod, såsom många sagor innan har berättat. Det är i skogen man finner sig själv (Ambjörnsson, 2015).

I början av boken framstår skogen som någonting farligt, och det är inte dit förskoleläraren tar barnen. När Gittan blir ensam kvar och tittar mot skogen ser den mörk och ogästvänligt ut, den ger negativ rekreativ fördel och skogen ingjuter negativa känslor. Gittan vandrar ensam genom skogen, rekreativ nackdel, den är farligt att gå vilse i skogen. Boken visar att det är viktigt att respektera skogen och att det kan vara en farlig plats, såsom vi i Sverige har lärt våra unga i generationer (Ekman, 2008). Frukta för skogen och vad den kunde tänkas innehålla går långt tillbaka (Ekman, 2008). I boken är det inte till skogen förskoleläraren tar barnen, vilket skulle kunna påvisa den trend vi ser i dagens samhälle om att föräldrar ogärna släpper sina barn själva i skogsområden (Halldén, 2011).

I boken traskar Gittan på, ingen plats är förbjuden. I Sverige har vi i och med allemansrätten tillåtelse att gå vart vi vill och boken ger liksom Tomtebobarnen en känsla av att det är så (Stenmyr, 2010). Gittan träffar på gråvargarna och får i och med det vänner, social fördel. Positiva känslor för skogen, att vara ute i skogen är i boken någonting positivt. Någonting alla ska vilja göra och bör göra. Även ifall det kan verka obehagligt i början blir det oftast bra. Vi behöver vara rädda. Det är kul att våga!

Viktigt att komma ihåg att det är författaren som skriver och illustrerar en berättelse för barn, en berättelse som författaren ingjuter sina egna preferenser i. I viss mån är de människor av sin tid, och genom det sätter sina idéer och projektioner in i sina böcker. Vi kan nu se tillbaka och se kopplingen i Elsa Beskows bok Tomtebobarnen med den tidsanda den skrevs i. Gittan och gråvargarna är jämförelsevis en ny bok, och vilka kopplingar som man kommer att se till dagens sätt att titta på skogen är svårt att spekulera i. Vi vet ännu inte riktigt om och hur vår relation till skogen i Sverige har förändrats och om det har skett på en nivå att avspeglings har börjat yttra sig i barnböcker.

Metoddiskussion

Eftersom denna studie endast analyserar två barnböcker kan resultatet inte anses vara representativt för innehållet i hela barnboksgenren. Jag vill dock argumentera för att mitt resultat ger en god indikation om vilket resultat en större studie skulle kunna producera i och med att mitt val av analysmaterial består av två mycket populära och därmed trendsättande böcker från olika tidsepoker. Många fler böcker skulle behöva analyseras innan man med säkerhet kan säga att resultatet har validitet. Dock är detta ett litet arbete och det fanns inte plats för fler inom ramen för detta arbete. Avgränsningen med åldersspannet 3-6 år gjordes framförallt för att jag ansåg att det är en bra ålder att utgå ifrån då barnen är gamla nog för att förstå ett sammanhang. Åldersgruppen har inte lärt sig läsa och illustrationerna är det som står i huvudfokus i böckerna. Böcker för yngre barn har oftast enklare historier och böcker för ett äldre förekommer oftast bilder inte i samma utsträckning.

ELA-metoden är en analysmetod där man utgår från en person eller karaktär och lever sig in i dess uppfattning av omvärlden. I detta arbete har jag försökt leva mig in i bilderna, dock är det en metod som baseras i mångt och mycket på subjektivitet, vilket har resulterat i ett resultat som är subjektivt. Detta är svårt att frånga från och resultatet kan ha blivit annorlunda om någon annan hade gjort analysen. Vi är trots allt produkter av våra egna upplevelser. Vad vi ser, hör och upplever av vår omgivning tolkas och uppfattas på olika vis. Dessa böcker är dessutom skapade ur bokskauparens egen fantasi och upplevelser från barndomen, vilket påverkar författarens trovärdighet. Subjektiviteten skulle kunna minskas genom att fler människor analyserade böckerna, men det skulle fortfarande inte vara objektivt, då deras analys i sig skulle vara subjektiv. Resultatet skulle vara bredare och mer allmänt. Jag har med min inlevelseförmåga försökt tänka på olika vinklar för att täcka så mycket som möjligt.

Fortsatta studier

Mitt arbete tar upp två svenska barnböcker, vidare studier skulle kunna ta med fler svenska böcker från fler årtionden, för att få en bredare och mer acceptabel studie. Det skulle vara intressant att se hur barnböcker från andra länder i Norden framställer skogen, då vår historia och relation till skogen liknar varandras. Finns det några likheter, eller direkta skillnader?

Globaliseringen i dagens samhälle ökar och vi som landskapsarkitekter ska gestalta och formge platser som ska kunna fungera för alla. Hur vi känner för ett landskap sitter i mångt och mycket i hur vi upplevde den som barn. Genom att titta på hur skogen framställs i barnböcker från länder utanför Norden kan vi komma ett steg närmare att formge platser som människor trivs i.

Referenser

- Agnemo, M. (2015). *Skogen i våra hjärtan. Erfarenheter, emotionella band, värderingar och attityder till skog, natur och allemansrätten*. Umeå Universitet. Psykologprogrammet (Examensarbete 2015).
- Ambjörnsson, R. (2015). *Den hemliga trädgården. Om trädgårdar i litteratur och verklighet*. Lettland, Livonia Print.
- Andersson, M. Druker, E (2008). *Barnlitteraturanalyser*. Polen, Studentlitteratur.
- Beery, T. (2013). *Nordic in nature: friluftsliv and enviromental connectedness*. Enviromental Education Research, vol 19, ss. 94-117.
<http://dx.doi.org/10.1080/13504622.2012.688799>
- Beskow, E. (2010). *Tomtebobarnen*. Belgien, Bonnier Carlsen bokförlag.
- Daun, Å. (1989). *Svensk Mentalitet*. Simrishamn, Rabén & Sjögren bokförlag.
- Ekman, J. (2008). *Skogen i vårt inre*. Falun, Carlsson bokförlag.
- Flygare, H. (2013). Svenskarnas känsla för skogen. *Länstidningen Östersund*, 10 oktober.
- Halldén, G. (2011). *Barndomens skogar: om barn i natur och barns natur*. Falun, Carlsson Bokförlag.
- Halldén, G. (1994). *Barns tankar om ekologiska processer*. Arlöv, Liber Utbildning.
- Hermansson, D. Olovsson, R. (Producent). (1 juni 2014). *Historiepodden, avsnitt 7 – Den Svenska skogen* [poddändning]. Hämtad från
<http://historiepodden.libsyn.com>
- Jonasson, L. Kallin, E (2013). *Bilden i barnboken. En kvalitativ studie kring förskollärares uppfattningar om barnbokens betydelse i förskolan*. Umeå universitet. Institutionen för estetiska ämnen. (Examensarbete 201.)
- Kultur (2015). Barnböcker i massor - men hur bra är de? [Radioprogram]. Producent Ulla Strängberg. Sveriges radio, P4 Jönköping 17 november.
- Lindenbaum, P. (2005). *Boken om Gittan, en samlingsvolym*. Danmark, Rabén & Sjögren bokförlag.
- Malm, E. (2013). *När naturen leker. Hur barnets relation till naturen framställs i filmen "Granne med Totoro"*. Svenska Lantbruksuniversitetet. Institutionen för stad och land. (Kandidatuppsats 2013).
- Persson, A. (2013). *Sommarlovsboken, Vad barn själva väljer att läsa*. Högskolan i Borås. Institution för biblioteks- och informationsvetenskap. (Kandidatuppsats 2013).
- Setterlind, B. (1968). *Nefertites visdom och andra dikter*. Stockholm, Bonniers Förlag.
- Sjöström, T. (2014). *Läsning hemma*. Stockholm: Novus Group International AB. Tillgänglig:
http://www.novus.se/media/31891/novus_l_sning_hemma_20140412.pdf
(2014-05-18).
- Skog. *Nationalencyklopedin*.
<http://www.ne.se.ezproxy.its.uu.se/ordböcker/#/sok/ne-ordbok-sv-sv?q=skog>
(Hämtad 2017-08-27).
- Stenmyr, H. (2010). *Från nytta till nöje. Allemansrätten i den svenska skogen*. Svenska Lantbruksuniversitetet. Fakulteten för Landskapsplanering, trädgårds- och jordbruksvetenskap. (Kandidatuppsats 2010).
- Stigestad, E. Stigestad, P. (2010). *Användning och betydelse av barnböcker i förskola och fritidshem*. Högskolan för lärande och kommunikation. Lärarprogrammet (Examensarbete 2010).

- Svenska Barnboks Institutet. (2015). *Vad läser barn egentligen?*
[Video] Tillgänglig: <http://www.sbi.kb.se/sv/Om-SBI/webbfilmer/2015/Vad-laser-barn-egentligen/> [2017-02-14].
- Thwaites, K. Simkins, I. (2007). *Experiential landscape. An approach to people, place and space*. Storbritannien, The Alden Press.
- Westin, B. (2008). *Beskows biotoper i Vänbok till Sonja Svensson*. Stockholm, Opal och Svenska Barnboksinstitutet.
- Wiklund, M. (2007). *Skogen som lekarena – En småskalig studie om leken i skogen utifrån några barn och deras lärares perspektiv*. Mälardalens högskola. Institutionen för samhälls- och beteendevetenskap. (Examensarbete, kandidatuppsats 2007).